

MŰVÉSZETI ÉLET ÉS IRODALOM

KRÓNIKA

Az évadzáró kiállítások közül jelentőség dolgában messze kiemelkedett az, amelyet az Ernst-Múzeum húszéves fennállásának megünneplésére rendeztek. Az ünnep zajtalan és komoly volt, súlyt az adott neki, hogy egy-két képükkel, szobrukkal felvonultak mindazok a művészek, akik az intézet fennállása óta ott mutatkoztak be a közönségnek gyűjteményes kiállítás alakjában. Kitűnő nevek egész sora, *Szinyei Mersé Páltól* a legfrissebb ma művészetéig. Aki ezt a tárlatot figyelmen kívül hagyta, annak bizonyára feltűnt, hogy milyen zökkenés nélkül, törés nélkül alakult újabb művészetünk mindmáig. Nem váratlan művészeti forradalmak kirobbanását, hanem szerves átalakulás képét mutatja a maga sokféleségében; a szép és értékes anyag együttevő olyan láncolatot ad, amelyből az átmenetek egyetlen szemre sem hiányzik. Valóságos történet lepergésének voltunk itt nézői s megállapíthatjuk, hogy legjobbaink ily egymás mellé állításában nyoma sincs annak, mintha stílus-váltsók hasogatták volna darabokra művészetünket.

Ilyen valósággal szolgált a jubiláris kiállítás. De szolgált egyféle is. Nyilvánvaló lett, hogy a húszéves intézet valósággal missiót teljesített. Hatása éretnék títka az volt, hogy mindig értékeket s nem irányokat szolgált s nem vetett különbséget a tegnap, a ma és a holnap művészei közé. Ritka eset, a külföldön is alig van párja. Ez emelte művészet-történeti jelentőségűvé. A *Szinyei Mersé Pál Társaság*, amely legtöbb kiállítását ebben az intézetben rendezte, maga is résztvevő ebben az ünnepben és júniusi ülésén adózott elismeréssel *Ernst* Lajosnak, az intézet tulajdonosának és *Lázár* Bélának, az igazgatónak, fáradhatatlan munkásságukért. *Csók* István és *Glatz* Oszkár szép beszédekben méltatták érdemeiket.

Amely örvendetes e tények megállapítása, oly szomorú a kép, amelyet ma művészetünknek az állam és társadalom kereteiben való elhelyezkedéséről festenünk kell. Mecénásaink fogyóban vannak. A művészetnek, mint közszükségletnek, elveszett a szerepe. Festőink, szobrászaink szinte fölöslegesen érzik magukat. Ha dolgoznak: maguk számára dolgoznak. Az elszegényedett társadalomnak, ha vonzódik a művészethez, nincs anyagi tehetősege e vonzalom kielégítésére. Egyébként is mostohagyermeké állami háztartásunknak. A parlamentben hosszú csaták folytak színházi ügyek körül, de két képviselőn kívül s a felsőházban történt felszólalástól elteltéig senkinek sem jutott eszébe, hogy nemzeti művelődésünknek mily fontos tényezője művészetünk. Pénzügyi bizottságok irtalom nélkül

pőrére nyirbálták a budget idevágó tételeit úgy, hogy a művészek szinte éhenhalásra ítéltéknek vélhetik magukat. Épp ilyen erőteljesen működött a nyirbáló ké a jövőendő művészenemzedék otthona, melegágya, a Képzőművészeti Főiskola anyagi ellátmánya dolgában is. Úgy halljuk, hogy már a lefolyt éven mesterséges és burkolt vakáció-meghosszabbításokkal lehetett csak a Főiskolán a redukált munkamenetet föntartani. A kinyomtatott költségvetési tervezetből pedig mindenki kiolvashatja, hogy ezt a redukción meg kell kettőzni, más szóval, hogy a tanulási lehetőség már csak látszat-lehetőség. A Tavasz Szalónokból és más kiállításokból is kivülköl, mennyi fiatal tehetségünk van fejlődőfélben. A bimbókat azonban kinyílásuk előtt halálra sorvasztja a finánciális dér. Valóban, nem ők lesznek okai, ha fejlődésük abbamarad. Pedig itt a kultúra legszebb virágáról, a művészetéről van szó, amely már egyszer, nem is olyan nagyon régen, fényesen bebizonyította, mint tudott tenni nemzetünk értékének elismerése, megbecsülése dolgában. Ily fegyvert kiejteni a kezünkől: önmagunk mesterséges gyöngítése.

Hogy redukált anyagi lehetőségek közepe ténny megis lehet valamit tenni a művészetekért, annak szép példája az a kiállítás, amely június hóban nyílt meg a Múcsarnokban, ezúttal a Székesfőváros rendezésében, amely a tulajdonába került új szerzemények hosszú sorát mutatta itt be Budapest polgárainak. *Csánky* Dénes szép rendezésében került ez a bő anyag elének s újra bizonyítja, hogy hazánkban az egyetlen nagystílusú hivatalos mecénás a főváros, amely gyöngéd szeretettel, megértéssel és hozzáértéssel siet művészeink segítségére, egyben a főváros művészeti kincsének okos gyarapítására. *Budapest* háztartását az erre fordított összeg éppen nem fogja egyensúlyából kibillenteni, viszont *soke* *derék* *művészeinket* *menti* *meg* *a* *kétségbeeséstől*. Mint eddig, most is leghathatósabb, legigazabb barátunk bizonyult a főváros, mihelyzet művészeti ügyekről van szó. Idevág az is, hogy a Várban csak az ímént nyitotta meg új szép műzeumát, a helyi lapidariumot, *Horvát* *Henrik* szakavatott rendezésében s most siet a szobrok egész sorával fölékesíteni Budapest utcáit, terreit. Jele annak, hogy okos beosztással és ügyszeretettel még a mostani kietlen időkben is van mód a művészet életbentartására.

„DAS DEUTSCHE LICHTBILD.“ (Jahresschau, 1931.) Feltűnő, hogy a fotográfia napjainkban mily gyors ütemben tört előre és nyert jelentőségében. Fejlődésére jellemző, hogy súlyos hibái, amelyeket a kritikusok

a multban annyiszor pellengére állítottak, örvendetesen elenyésznek. Mind ritkábban találkozunk hangulatos, festményszerű hatásra törekvő fotográfiaikkal, amelyek valamely régi vagy modern piktor képéhez hasonlítanak, képszerű és festői megalkotottságukkal.

A modern fotográfia más ideálokért küzd. Örvöködik a rajzzal, grafikával vagy festménnyel való hasonlóságtól és ennek következtében kialakult egy teljesen független fotográfiai látás, utánzásmentes, rokonszenves kifejezőmód, mely új természetsszemléletre és a fényképezés technikájának sokrétű eljárásaira támaszkodik. A mindennáron művészkedni akarás helyébe egészséges látás lép, mely nem leplez, nem szépít s hamisít meg az élethűség és a tárgyilagosság rovására. Ma egyszerű, mestertelken és a dolgok anyagszerűségét hiánytalanul visszaadó fotográfiai kellene. Ezek azok a feladatok, amelyeket a piktúra ma méltatlan feladatnak tart a maga számára, de nem is tud megoldani a fotográfálás természetességével és tökéletességével.

A németek ma a tárgyilagosság jelszavát hirdetik. Természetes, hogy ez az erős, az egész szellemi életet átható folyamat a fotográfiára is erős kihatással van. Ez érthető is, mert hiszen alig képzélhetünk a fotográfiánál alkalmasabb kifejező eszközt a tárgyilagosság hirdetésére. Az új művészeti mozgalom számos apostola dicsőíti a fotográfiát és a kinematográfiát, mint korunk szellemének egyik legszármotvetőbb kultúrtenyészőjét. Pontosan kijelölik a helyét, világosan megszabják rendeltetését; annyira megnőtt jelentőségében, hogy ma már alig képzélhető el illusztrált lap, könyv, stb. fotográfiai képek nélkül. Egészen természetes, hogy a kinematográfia hatalmas, szugesztív hatása alól a fotográfia sem vonhatta ki magát. Tagadhatatlanul sokat tanult tőle a modern fotográfus. Elsősorban a tömör, szigorú kivágásokat és csodás világítási hatásokat. A fény és árnyék érdekes és raffinált változatait, amelyek a színek hiányáért kárpótolják a nézőt.

A fotográfiát ma ismét fölfedezték. Számtottvő kritikusok és komoly művészeti organumok jó modern fotográfiaik felé irányítják a közönség figyelmét. A fotográfiaik különféle szempontokból kerülnek bonckés alá. Kialakultak persze irányok, „izmusok” is, amelyeket ma még bajos lenne átkétkíteni és objektíven értékelni. Vannak konzervatív modernnek, úttörők, sőt forradalmárok is, akiknek ismert előharcosa *Moboly-Nagy László*, aki körül elég tekintélyes csoport tömörült.

A német modernnek legjelesebbjei a „Verein deutscher Lichtbildner” egyesületben tömörültek. Elsősorban ennek a csoportnak, de más német fotográfusok képeit is ismerteti meg a nyilvánossággal a már harmadízben

megjelent évkönyv: „Das deutsche Lichtbild”, melyben valóban élvezetes, gonddal válogatott, változatos tárgyú és felfogású fólvételek tanuszkodnak a modern fotográfiaik életképessége mellett. Jellemző a modern gárda problémakeresésére, hogy a portrait és figurális fólvételek háttérbe szorultak náluk. Érdeklődésük ezzel szemben főleg a természeti képek és tárgyak felé terelődik. Bámulatos precizitással és természetességgel fotográfált állat- és növényi fólvételekben gyönyörködhetünk ebben az évkönyvben, amelyeket bátran lehetne szemléltető természetrajzi oktatóanyagnak felhasználni. Találunk azután még „hangulatmentes”, egyszerűen látott tájképeket, különféle más természeti dolgokat és mindenféle tárgyakat, nagyon érdekes szemszögből nézve, rideg tárgyilagossággal fotográfálva, az anyagszerűségük és jellegzetességük teljes kidomborításával. Végül még figyelemre méltók a mikrofotográfiai fólvételek is, az erős kinagyítás csodálatos és bizarr, ornamentális jétékosságával.

Meglepő, hogy hivatásos és műkedvelő fotográfusok mily egyöntetűen dolgoznak a modern fotográfiai eszmék megvalósításáért. Professonionisták és amatőrök itt békésen férnek meg egymás mellett; a határok, melyek a fotográfalók e két táborát különben oly élesen választják el egymástól, elmosódnak és a könyvben alárendelik magukat a modern fotográfálás egyetemes célkitűzéseinek. Nincs módunkban minden érdemes szerzőt felsorolni s így csak néhány nevet említünk meg, azokét, akiknek fotográfiaik különösen érdekeseknek vagy újszerűeknek találuk. Ezek: Fürbüch, Gerstmann, Hajek-Halke, Hamburger, Luftbild, Israel, Kanitzberg, Krause, Kühn, Lette-Verein, Meider, *Monkici Márton*, Reder, Riebeckel, Sander, Schensky, Schansberger, Seifert, Unger, Wachter és Walther.

Az évkönyv, amely szép, modern kiállításban Robert & Bruno Schulz, Berlin W9. kiadásában jelent meg, a legjelesebb német fotográfusok fólvételeit publikálja élvezetes és áttekinthető módon. *Pécsi József*

KIÁLLÍTÁSOK :

Február hó 7-én nyílt meg a *Nemzeti Szalónnak Cserepes István, Jancsik Antal, csejtei Joachim Ferenc, Kövösy Vilmos, dr. Gedő Arpádné, Lukács Anna, W. Majeriszky Róbert* festők műveiből álló LXXXVI. csoportkiállítása;

13-án a Budapesti Nemzetközi Vásár intézősége által kiírt „Kiállítói standterv pályázat”-on pályanyertes tervejjök és standmodellek kiállítása a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara tanácsstermében;

másnap *Járitz Józsa* festő- és *Schaar Erzsébet* szobrászművésznő gyűjteményes kiállítása a *Tamás-galériában*;

20-án az Orsz. Magyar Képzőművészeti Társulat Nagy Magyar Kiállítása a városligeti Múcsarnokban;

másnap a Magyar Bibliophil Társaságnak a nyomdász-művészet és grafika 1920—1932. évi magyar és külföldi termékeiből rendezett kiállítása az Orsz. Magyar Iparművészeti Múzeumban;

a Nemzeti Szalón első magyar reprezentatív csendéletkiállítása és

Farkas István festőművész, továbbá a Jaschik-iskolának kiállítása az Ernst-múzeumban;

22-én Ringer Erzsébet gyűjteményes kiállítása Bernheim-Jeune-nél Párizsban, a Salle Claude Monet-ban.

Március hó 2-án nyílt meg a milánói Galleria del Milione helyiségeiben Ciro Cancelli, Greta Mander, Robert Staeger, Paolo Dal Seno festők, a La Libreria del Milione szalónjában pedig Luigi Veronesi fametsző kiállítása;

másnap 3-án a Tamás-galéria új építészeti kiállítása;

13-án Basch Andor és Orsós Ferenc festőművészek, Harmos Károly, Szopori Nagy Miklós, Weil Erzsébet rajzolóművészek és az Alkotó Iparművészek tárlata az Ernst-múzeumban,

ugyanaznap, Szőnyi István festőművész és Beck O. Fülöp szobrászművész gyűjteményes kiállítása a Tamás-galériában;

20-án a Céhbeliek VII. reprezentatív kiállítása a Nemzeti Szalónban;

ugyanaznap, 20-án nyílt meg Vadász Endre festőművész kép- és rézkarc kiállítása a Déri-múzeumban Debrecenben;

27-én a Pécsi Képzőművészek és Műbarátok Társaságának X. kiállítása Pécsen, a színháztéri Vigadó nagyertermében.

Április hó 3-án nyílt meg a Munkácsy-Céhnek reprezentatív kiállítása az Ernst-múzeumban;

ugyanaznap Schubert Ernő festőművész gyűjteményes kiállítása a Tamás-galériában;

10-én a Nemzeti Szalónnak Bardócz Arpád, Corini Margit, Kohán György, Némethy Béla festőművészek és Rahner Mária iparművész műveiből álló LXXVII-ik csoportkiállítása,

ugyanaznap Harmos Károly rajzolóművész kiállítása Pécsen;

17-én az Ernst-múzeumnak Basch Edith, Dési Huber István, Fried Pál, Gergely Viktor, Réti-Kády János, Román György festők és Mikus Sándor szobrász műveiből rendezett kiállítása;

24-én a Múcsarnok tavaszi kiállítása; ugyanaznap a Tamás-galéria évadzáró-kiállítása;

28-án a Szinyei Merse Pál Társaság jüryjével rendezett VII. Tavaszi Szalón a Nemzeti Szalónban. E kiállítás díjai közül a Társaság bírálóbizottsága az 1933. évre szóló Nemes

Marcel-féle utazási ösztöndíjat Pekáry Istvánnak, a Szinyei Társaság Beckói Bíró Henrik-féle díját Schrotta Frigyesnek ítélte oda. Ezenkívül dicsőre elismeréssel tüntette ki Dabis Rózsit, Félégyházy Lászlót, Pohárnok Zoltánt, Almos Imrét, Mannheimer Nellit, Ambrózy Sándort, Kolbe Mihályt, Biai-Vöglein Istvánt, Novotny Emil Róbertet és Förstner Dénest.

Május hó 6-án nyílt meg Farkas István festőművész párizsi gyűjteményes kiállítása az „au Portique” helyiségében;

ugyanaznap Herman Lipót, Kúnffy Lajos és Zádor István festőművészek kiállítása a Besnyő-galériában;

8-án az osztrák alpesi kiállítás a Nemzeti Szalónban;

ugyanaznap az Ernst-múzeumnak gróf Batthyány Gyula, Feiks Alfréd, Feiks Jenő, Fried Pál, Jándi Dávid, Lesznai Anna, Sngár Andor festők és Mikus Sándor szobrász műveiből álló CXXX. csoportkiállítása;

19-én Kovács Margit kerámiai kiállítása a Tamás-galériában;

21-én a Rippl-Rónai József- emlékkiállítás a Fränkel József-galériában;

29-én az Orsz. M. Iparművészeti Múzeumnak régi brokát kiállítása;

ugyanaznap a Nemzeti Szalon reprezentatív vízfestmény és pastel kiállítása és az

Ernst-múzeumnak fennállása XX. évfordulója alkalmából rendezett jubiláris kiállítása.

Június hó 16-án nyílt meg Budapest székesfőváros közönségének képzőművészeti gyűjteménye 1924—1931. évekbeli szerzeményeiből rendezett kiállítása a városligeti Múcsarnokban;

19-én a Nemzeti Szalon tavaszi tárlata.

KAFKA ALBERT. Derekasán megindult pályája elején ragadta el a halál Kafka Albert festőművészt április 27-én Budapesten hosszú szenvedés után. A fiatal művész Budapesten született 1902 június 5-én s középpiskolának végzése után 1924-ben növendéke lett a Képzőművészeti Főiskolának, ahol Rudnay Gyula volt a szaktanára. Ugyanott szerzte meg a rajztanári oklevelet is. Legutóbb 1930-ban állította ki a Nemzeti Szalónban Domboldal c. festményét. Súlyos és hosszas betegsége akadályozta a behatóbb munkásságban a kiváló tehetségu fiatal művészt.

CIMLAPUNKON Pólya Tibor „Première” címü festményt reprodukáljuk. E kép Bún József úr tulajdon.

Felölös szerkesztő: Dr. Majfoszky Pál

Főmunkatárs: Dr. Lázár Béla

Kiadó: Ormos György

Magyar Művészet. 1932. 5—6. szám

Szerkesztőség: VII., Erzsébet-körút 7. II.